

Še le drugo leto prireži vse mladike kakor je navadno, samo da ne tako zlo, ampak blizo do polovice njih dolgosti. Nasledek tega obrezovanja je, da kmali, ko je drevo spomladi vsajeno bilo, na koncu vejic perjiče požene in to pomaga, da se tudi začnejo serkavne koreninice dosti pred zarašati kakor sicer, in da tako v drugem letu že sedaj močno ukoreninjeno drevo veliko krepkejše in močnejše nove mladike poganja kakor če bi bilo poprejšnje leto obrezovano bilo po stari navadi.

Woch. f. L. u. F. W.

(Velika korist laške ali papeževe repice ali topinambura). Gosp. Elsner iz Gronova pripoveduje po 18letnih skušnjah na 15 oralih polja od laške repice (topinambur ali erdbirne) toliko hvalevrednega, da moramo tudi mi še enkrat besedo poprijeti za ta koristni, pri nas vse premalo obrajtani sad. Omenjeni gosp. Elsner tako-le piše: 1) Na dobro pognojeni njivi se laške repice veliko več in vsako leto bolj gotovo pridela kakor krompirja; 2) shramba laške repice ne krajcarja ne prizadene stroškov, zakaj pozimi ostane v zemlji kjer je bila, in mesca sušca, malega in velikega travna se živini poklada; 3) za prešiče je laška repica posebno dober živež; 4) perje laške repice pa jedó ovce tako požrešno, da če jih ženeš na tako njivo, kjer laška repica raste, ti jo objedó do tal; 5) pa tudi repico samo (sad) jejo ovce kakor tudi konji radi; 6) tudi posušeno perje laške repice daje ovcam sila veliko in zlo prijetne klaje; 7) če včasih njivo pognojiš, kjer imaš laško repico vsajeno, je bodeš na ravno tisti zaporedoma prideloval obilo; 8) s peso in krompirjem zmešana laška repica je tudi kravam dobra klaja. — To je pač očiten dobiček laške ali papeževe repice za živinsko klajo. Gospod Elsner zraven tega le še to pravi: „Ako sadiš laško repico v težko in vlažno (mokrotno) zemljo, ti bo rada gnjila; če jo sadiš pa brez guoja na pešeno zemljo, je boš le malo pridelal. Tedaj tudi to naj si zapomni gospodar, ki se poprime toliko koristne laške repice.

(Kako dimnike zidati, da jih ni treba ométati ali otirovati). Kadar zidaš dimnik (raufenk) in primešaš mavti ali moltru solí, ti ga ni treba ométati; zakaj o mokrem vremenu se raztopí sol in saje ti padajo same od sebe doli. Nek dimnik, ki so ga pred 30 leti zidali in z osoljeno mavto ometali, nobeno leto še ni bil otiran, in vendar nikoli ni bilo nobene nevarnosti ognja.

Cerkljansko-tominska cesta.

V zadnji seji deželnega zbora goriškega dne 22. aprila 1861 je naš tominski poslanec sprožil predlog za cesto na Tominskem, ki bi naše okraje s krajnsko deželo sklenila. To je prav. — Že pred mnogimi leti bila je ta cesta osnovana, pa čeravno bi našim okrajem močno koristila, njena izpeljava je vendar le zaostala. Potratil se je desetletni čas z risanjem raznih načrtov in z mirjenjem mnogoterih višav in ovinkov; pa vse to žalibože! zavoljo vkljubljivosti nekterih sebičnih misel. Tako je previdnost goriškemu deželnemu zboru prihranila z doveršenjem imenovane ceste pokazati, da mu je drago, tudi za blagor naših goriških okrajev skerbeti.

Imam pred očmi knjižico: „Rapporto generale della Camera di Commercio ed Industria del Circolo di Gorizia rassegnato all' eccelso i. r. Ministero del Commercio 1860“, v kateri nahajam, str. 123, dva načerta nasvetovane ceste.

Po prvem načertu bi cesta peljala iz Tomina v Poljubino, čez Hom v Podmevc, Knežo, Grahovo, čez bukovski hrib v Reko-Ravno, na Želin; ondi bi se na dvoje razdelila: ena bi šla poleg reke Idrije v (nemško?) Idrijo, in na dalje k železnici v Logatec; druga bi iz Želina peljala v Cerkinjo in bi nadalje nazopet s krajnsko deželo sklenila. (Omenim, da iz Ljubljane

skoz Loko imamo že dobro pot do Cerkinje in smo svojim bližnjim krajnskimi sosedom serčno hvaležni, da so nam pomagali ž njimi se skleniti.)

Po drugem načertu bi naša tominska-cerkljanska cesta peljala iz Mosta sv. Lucije vedno le tikoma reke Idrije skoz Bačo, Idrio di Bačo, Slap, spodnjo Tribušo, po šemviški grapi, v Reko-Ravno, na Želin in dalje kakor prvi načert govori. Na Mostu sv. Lucije pa bi popotniki šli, če jim je drago, v Tomin in na Kovaro, ali pa v Podselo na Gorico. (Čudno se mi namreč zdi, da bi ljudje, kateri iz naših cerkljanskih hribov v Gorico popotujejo, siljeni bili skoz Tomin eno debelo uro hoda pot si zdaljšati).

Kar že več let izpeljavi naše ceste sovražno proti, je to, da sta si načerta iz Tomina čez Hom in bukovski hrib, in pa iz Mosta sv. Lucije poleg reke Idrije do reke Ravne nasprotna.

Poznam svet na obeh straneh, zatorej, ker vem, da poglobitni namen te ceste ima biti naše okraje s krajnsko deželo skleniti in Cerkljanom pot do Gorice odpreti, terdim, da naš poslanec, ako mu je volja pravičnemu biti, ima drugi načert zagovarjati in skerbeti, da se cesta iz Mosta sv. Lucije skoz in skoz pri reki Idriji dodela; zakaj pomislimo: 1) da reka Idrija ima pri svojem iztoku v Sočo na Mostu 90 sežnjevisočine nad morskoroavnino, v spodnji Tribuški sežnjevisočine 97—55/100, na Želini sežnjevisočine 140—85/100, in dekanška cerkev v Cerkinji v spodeku sež. 173—44/100; potem takem bi se imenovana cesta od Mosta sv. Lucije do Cerkinje v 6 urah hoda samih 83—44/100 sežnjevisočine vzdigovala, in ker na tej strani noben griček kolovoza ne ovéra, bi se popotniku zdelo, da po lepi ravnini v Cerkinjo dospe. — Poglejmo 2) pa prvi načert: Vzemimo, dekanška cerkev v Tominu ima sežnjevisočine 96 visave nad morjem, kako bomo prišli na visoki Hom, kterege prerezati naše moči preseže? Pa pustimo peščen Hom, visoko c. k. ministerstvo se je nad njim že zadosti protivno izgovorilo; pojdemo na Grahovo, in od ondi dvignimo oči na kviško proti hribu na Bukovem. Ne vem prav natanko, koliko visokosti miri, to pa vem, da je viši od podlage čepvanske cerkve, ki ima sežnjevisočine 317—84/100 nad morjem. Po tem takem bi se po tem načertu cesta iz Tomina do bukovega hriba v 4 urah hodá sežnjevisočine 221—84/100 vzdigovala. Če prerajtamo nižave na Grahovem z nižavo na Reki-Ravni, vidimo, da iz Grahove do Bukove se cesta v 3/4 ure do 140 sežnjevisočine vzdiguje in iz Bukove do Reke-Ravne in do Želina se v 1 3/4 ure do 174 sežnjevisočine niža. Kdo bo tak nespametnež ondi cesto peljati, zlasti ker mu je ravnina pri reki Idriji odperta? Kdor bi ondi cesto nasvetoval, bi ne bil nič manj neumen od unega, ki hoče spred svoje hiše čez streho zad v hišo iti. Tak človek bi ne bil prijatelj marveč sovražnik dežele. — Pomislimo 3) da bukovski hrib je peščena gora; cesta bi bila ondi vednemu spodmélui izpostavljena; pri Idriji pa je skoz in skoz stanovitna in terda. — Huda zima na Bukovi je občno znana in ondašnji mraz je v tominsk pregovor; štiri mesce na leto bi sneg cesto popolnoma zagradil; pri reki Idriji pa je vedno zavetje, pot bi ne bila nikdar zaperta. — Kdo ne pozná vsakoletnih plazov, ki s Kojice derejo? popotniki bi na bukovski cesti smertni nevarnosti izpostavljeni bili; na cesti pri Idriji bi se od snežnih plazov nič ne bilo bati. — Določim, da priprosti kmetje se nad osnovo ceste čez Bukovo posmehujejo, in celó uni mož, kateri jo je na višje povelje miril, se je nad abotno mislijo čudil. (Konec prih.)

Slovenščina v cesarskih pisarnicah.

Kar so Slovenci zastran vpeljanja slovenščine v cesarske urede (kancelije) prosili, je tako pravično, zmerno in pogojem umnega vladanja kakor tudi potrebam našega ljudstva enako primerno, da dandanašnjega dne malo kdo

Za hišne potrebe marsikaj.

(Kako žaklje, rijuhe, rantabe in drugo pertnino lahko terdnejše napraviti). Za napravo novih žakljev, rijuh, rantah itd. se pri večjih gospodarstvih, posebno ondi, kjer veliko krompirja pridelujejo, tudi veliko denarja potrosi, ker se te pertnine veliko poterga in pokvari. Da se tej škodi v okom pride, nam profesor Wimer to-le svetuje: Napravi se namreč v kakem kuprenem kotlu čreslenice iz 10 bokalov vode in 2 funtov dobrega hrastovega čresla, ki se mora dobre pol ure kuhati. Vroča čreslenica se precedi skoz debelo pertnino v kak čeber, v katerem so žaklji pripravljani, ki se v omenjeno čreslenico dobro požokajo in v nji kakih 24 ur ležati pusté. Potlej se ovijejo, v čisti vodi izplaknejo in posušé. Za 8 vatlov pertnine se, postavimo, vzame 2 funta hrastovega čresla. Čreslovina predivo in konopnino prevzame in jo varuje ravno tako kakor usnje, da je veliko terdnejša in terpežna.

Glas. Landw. Ztg.

(Orumenjeno perilo zopet belo napraviti). Če perilo dolgo leži v skrinji, dobí nekako rumenkasto barvo. Tako orumenjeno perilo namoči v kisló pinjeno mleko (saure Buttermilch); debelje naj leži dalje, tanjše kraji čas. Po tem ga izperi z žajfo v mlačni vodi, izplakni ga v merzli in posuši. Če na enkrat ne odpraviš rumenkaste barve kakor želiš, napravi to vdrugeč, in perilo bo belo kakor sneg. Pri tankem perilu pa ne sme mleko prekisló biti.

Cerkljansko-tominska cesta.

(Konec).

Kar se daljave tiče, bo po obeh stranéh blizo enaka, kakor sem že omenil; pa terdim, da pri Idrii si upam s konjem čez most sv. Lucije hitreje v Tomin priti kakor čez Bukovo. Toda ni pozabiti, da kadar sem na mostu sv. Lucije, sem eno uro bližeje Gorice kakor pa kadar sem v Tominu. — V popis lepote in rodovitnosti krajev in vasi, po katerih ste cesti osnovane, se ne bom spuščal; samo rečem, da na Tominskem ni je lepše doline, kakor je una o bregu reke Idrije od sv. Lucije do spodnje Tribuše. Tukaj je tominska arkadija.

Mi ostane še dokazati, da ceste iz Cerkine tikama reke Idrije do sv. Lucije bi se več ljudi vdeleževalo, kakor pa une iz Cerkine čez Bukovo v Tomin. Imam pred seboj šematizem goriški in štejem najperviè ljudi ob bukovski cesti: terg Tomin s 915, Poljubina s 743, Ljubina s 229, Podmevc, Hom in Klovže s 573, Kneža in Podgorje s 909, Grahova s 689, Nemške rovté s 499, Steržišče s 646, Podberda vsa fara s 1280, Obloče in Hudajužna s 383, Bukova s Zakojico s 940, Orešče s 522 dušami; vseh skupej tedaj 8419 duš. Se vé da Ladro, Zmast, Libušino, Ursino, Kamino itd. ne morem sem šteti, kajti ležé na kovaridski cesti. Bodimo resnični in ne sleparimo. — Sadaj pa soštejmo ljudi ob cesti pri Idrii: Most sv. Lucije vsa fara s 1611 dušami, Idrija tik Bače s 480, Lom tominski s 613, Ponikve s Logoščem 1035, Roča-Slap s 645, Pečine s 414, spodnja Tribuša s 970, gornja Tribuša s 658, Semviška gora vsa fara s 1361, Šebrelje s 867, Jagersče s 245, Urate čepvanske s 200; vseh skupaj 9099 duš. Tem pristopi še vés cerkljanski dekanat s 5109 dušami. Po tem takem prosi 14.208 duš za cesto poleg reke Idrije do mosta sv. Lucije. Svest rečem, da ni domoljub, kdor bi se ji vstavljaj, marveč ptujec bi bil prepoln sebičnosti.

Vem, na česa se zagovarjavci prvega načerta operajo; pravijo namreč, da iz Grahove bodo še drugo cesto pri reki Bači na Podberdo peljali, ondi na eni strani čez 673—15/100 sežnjeviski grič v Bohin stopili, in na drugi strani čez 425—56/100 sežnjevisko Potrovo berdo koračili. Jaz svoji tominski domovini srečno zvošim taki poti, pa se bojim, da to je le sanjarica prenapete glave.

Kdor na enkrat veliko zahteva, nič ne doseže. Izdelajmo za sadaj cesto po ravnini iz mosta sv. Lucije pri reki Idrii, in za nekatere leta bomo pa drugo pot, namreč iz vasi — imenovane Bača pri reki Idrii, tikoma reke Bače skoz Klovžo na Grahovo, v Hudo južno in na Podberdo peljali. Podajmo si prijazno roko in pomagajmo eden drugemu, tako se bo kaj storilo. Če se bomo pa le preganjali, naši okraji bodo le kozje poti kakor do sedaj imeli. — Deželni goriški zbor bo nam gotovo pomagal, pa naši poslanci se morajo v njem eden družega krepko podperati. Če bo pa vsak svojo trobil, ne bomo nič dosegli, in to bi bilo nam v nesrečo. Ne bodimo si ptujci, bodimo si domoljubi. Vsak ne more imeti, kar bi si želel, bodimo veseli, da domovina pripravno cesto ima.

Vse to sem spisal, da bi našim tominskim poslancem reč nekoliko razjasnil; zakaj časi pod klobukom igrati so prešli; očitno se ima govoriti in za domovino skrbeti. — Prosim, ako bi kdo boljše nasvete imel za našo tominsko-cerkljansko cesto, naj jih očitno nam izobči. Hvaležni mu bomo. Samo prosim, zderžimo se vsega kljubovanja, katero je nam že deset let cesto zakasnilo. Ali ni žalostno, da se je že za obojne osnove naše ceste veliko dnarja potrosilo, in koncoma je vse zaostalo? Ne vem, kako se bo mož, ki je tega kriv, pred sodbo domoljubnosti izgovarjal? Domoljub.

Slovanska misel o avstrijski politiki.

Da je politika od največje, rekel bi, odločne važnosti za obstanek in blagostanje narodov, ne bode nobeden tajil, ako pomisli, da se ona pečá ne samo z uredbo enega naroda proti drugemu, ampak tudi znotraj države z ustanovljenjem razmerja med vladarjem in državljanji; da je njena naloga, da v prvem oziru ko unanja politika brani svoj narod proti sebičnim napadom in preoblasti grabežljivih sosedov; v drugem oziru pa, ko notranja politika, odnošaje vlade in naroda tako ubera, da kakor soglasno uravnani organi človeškega telesa složno eden drugega podpirajo, in skupaj za enim cilj in koncem težijo, kateri je: zdravje in jakost telesa in duha; ravno tako si tudi vlada in narod v napredovanju v dobrem, v razvijanju materialnih in duševnih moči verno eden drugemu pomagata. Ako je temu tako, to mislimo častitim bravecem ustreči, ako jih danas malo peljemo na polje politike, ktera je dan današnji tem važneja, ker so vse naše politične vprašanja, tako unanje, kakor notranje, za obstanek Avstrije životne, ter od načina, kako se bodo razvozljale, zavisí države naše življenje ali smert. —

Znano je, da novo kraljestvo zjedinjene Italije streže po naših Benetkah, po južnem Tirolskem, po našem Primorju, Istrii in Dalmaciji, kar nas talijanski časniki in Garibaldi-evi razglasi jasno učijo; ravno tako vemo, da se neka nemška stranka poteguje za zjedinjenje vseh nemških plemen pod eno sredotočno vlado, pa da v dosego tega namena želi in pripravlja razpad Avstrije, da bi si potem nemške in k nemški zvezi spadajoče pokrajine avstrijske pridružiti mogla; slednjič se vidi, da bi tista poljska stranka, ki se trudi o ponovljenji starega poljskega kraljestva, rada našo Galicijo in Lodomerijo odtergala ter jo svoji novi državi, narediti se imajoči pridjala. Da vsi ti omenjeni politični načerti (plani) merijo na porušenje in razdeljenje Avstrije, ni dvomno; saj se drugače izpeljati ne dajo. Njihov zamahaj je tedaj za nas v resnici važen. Al ker ni podoba, da bi se vsi ti naklepi proti Avstrii mogli precej zdaj uresničiti, ker druge unanje okolnosti temu niso ugodne, to se nam programi teh treh strank, akoravno našo vso pozornost zaslužujejo, za zdaj ne zdijo najnevarnejši. Imamo še četrto stranko v sredi same Avstrije, ktera nas bolje od vseh družih v živo zbada, ker ona, da bi dosegla svoj namen, sklepa prijateljstvo z vsimi družimi, Avstrii protivnimi strankami, in ker bi njeni vspeh imel